

Den unge Pasternak

Fotografier av den unge Pasternak visar en bild av nästan kvinnligt vek skönhet, höga kindben, fylliga läppar och en blick som antingen är mjukt inåtvänd eller flammande intensiv. Den bilden kommer en i minnet när man läser Pasternaks lilla ungdomsarbete *En berättelse* (Tiden). Så måste bokens unge huvudperson ha sett ut.

Den unge Sergej har tagit examen och får anställning som informator i ett förmöget hem. Där dras han in i ett kärleksförhållande till den danska guvernanten Mrs Arild. Hans känsla är till stor del bara medkänsla med den desorienterade främmande fågeln. Han dras samtidigt till den lättfärdiga Sasjkas friska sinnlighet. Kvinnorna känner ett instinktivt förtroende för Sergej. De anar nämligen att han liknar dem. Det är kvinnliga karaktärsdrag som utmärker Sergej och tydligen också hans upphovsman och förebild. Han upplever omvärlden med flammande känslstyrka och intensiv mottaglighet för sinnesintryck. Det historiska sammanhanget, det politiska skeendet negligeras om det inte direkt berör det egna jaget. I inledningen får vi veta att berättelsen utspelas 1916. Ingenting i texten låter oss ana det.

Läsare av *Dr Zjivago* kommer att förbryllas av språket i *En berättelse*. Den poetiska prosan laborerar med ett bildspråk som lika ofta är pregnant och träffande som krystat och långsökt. Sinnestillstånd och naturförlopp målas med bilder från en trivial och väsensskild verklighet, från teknikens och arbetets vardag. Detta grepp har hunnit bli allmängods och vi är nu mycket känsliga för de omogna maneren hos Pasternak. Givetvis lyckas det för honom ibland. Mycket verkningsfull är en morgonimpression med klarnande dagsljus och vakande gatuliv, med tidlösa och moderna föremål sammanställda på gott futuristiskt manér. Man får intrycket av ett ungt sinnes första snarare mystiska än intellektuella syntetiska upplevelse av verkligheten.

Men bildspråket slår alltför ofta slint och blir godtyckligt och långsökt. Läsarens mödor förvärras av att berättelsen är utbruten ur ett större sammanhang. Många antydningar framåt och bakåt lämnar läsaren oförstående.

Med viss rätt kan man jämföra *En berättelse* med den nästan samtida *Lejdebrev* (FIB:s lyrikklubb), fast den senare är öppet självbiografisk. Skildringen av är inte fortlöpande utan presenterar skisser och minnesglimtar ur författarens liv från 1910 till 1930. Den första av bokens tre delar handlar om studieåren i Moskva, då komponistdrömmarna gavs på båten trots Skrjabins välvilliga uppmuntran. Tiden i Marburg och den livsavgörande kärleksupplevelsen är den andra delens tema. Bilden av Majakovskij dominerar den tredje. Med rent kvinnlig hängivenhet upplevde Pasternak vänskapen med Majakovskij. Hans beundran för den större lyriska begåvningen, det manliga energiska och muntra intellektet, kände inga gränser. Scenerna från Majakovskijs död är en skakande höjdpunkt. En halvgud har gått bort och begråtades av vännerna med lidelsefull sorg. Man tycker sig känna igen scenen i Doktor Zjivagos död. I bägge fallen är det något mer och högre än bara en människa som har dött. Inkarnationen av en tid och ett begrepp går bort och lämnar människorna i tomhet och saknad.

Pasternak lär själv ha dömt ut *Lejdebrev* för språklig förkonstling. Det är en dom som med större rätt skulle kunna drabba *En berättelse*. Prosan i *Lejdebrev* är mer disciplinerad och ger rikare avkastning. De filosofiska avsnitten är dock tröttsamt dimmiga. Kanske är det översättningens fel.

Den som har intresse för ryskt kulturliv och som efter *Doktor Zjivago* vill utvidga bekantskapen med Pasternak kan fortsätta med *Lejdebrev*, kanske också med *En berättelse*. Ur den läsningen ska man hämta en fylligare bild av det temperament som är gemensamt för Sergej, Doktor Zjivago och Boris Pasternak. Man ska möta ett lidelsefullt och känsligt sinne, kvinnligt i hängivenhet och känslstyrka, kvinnligt kanske också i den apolitiska hållningen, i sinnet för det näralliggandes värde och misstron mot avlägsna politiska mål. Temperamentet

Pasternak måste resultera i attityden Zjivago. Att åberopa denna attityd i en politisk kontrovers, för eller emot, är självfallet meningslöst. Att göra Pasternak till frihetsmartyr eller förrädare är bestämt att göra honom för stor heder eller orättvisa. När man nått den insikten är man bara bättre rustad att tillgodogöra sig hans stora gåvor i övrigt. Bilden av den unge Pasternak kan hjälpa oss till denna välgörande insikt.

Arbetarbladet 11/4 1959